

**МЕМУАРИ ЮЗЕФА ПОНЯТОВСЬКОГО (1763 – 1813) ТА
СЕВЕРИНА БУКАРА (1773 – 1853) ПРО ВІЙСЬКОВІ ПОДІЇ НА
ВОЛИНІ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ СТ.**

У статті аналізується відображення у мемуарних творах Ю.Понятовського та С.Букара військово-політичних подій на території Волині у ході російсько-польської війни 1792 року, формування нових губернських структур у краї після другого поділу Речі Посполитої.

Ключові слова: Волинь, російсько-польська війна 1792 р, Ю.Понятовський, С.Букар, Т.Костюшко.

Серед польських праць початку ХІХ століття, які становлять безперечний інтерес для дослідників минулого Волині, помітне місце займає група мемуарних творів – «ramiętników», які містять цінні подробиці із різних сфер тогочасного суспільного життя. Їх важливість обумовлюється у першу чергу тим, що вони віддзеркалюють тогочасні події через призму світогляду їх авторів, які репрезентували певні суспільні верстви. Тим самим ці твори віддзеркалюють менталітет відповідних соціальних груп тогочасної людської спільноти.

Польська література загалом багата мемуарами. Традиція їх написання сягає ХVІ – ХVІІ ст. Вони писалися відомими політичними та військовими діячами, як от великий коронний гетьман Станіслав Жулкєвський [18], канцлер Єжи Оссолінський [12], шляхтичами, які займали видні державні посади та виконували важливі дипломатичні місії (Філіп Казимеж Обухович [13], Веспасіан Коховський [10]) так і рядовими жовнірами, учасниками бойових дій на теренах Волині та інших регіонів України [9].

На початку XIX ст. ця тенденція стала іще більш помітною серед польської інтелігенції. У цей час з'явилися змістовні спогади про суспільне, політичне культурне життя Речі Посполитої. Низка цих творів відображає події, які відбувалися на теренах Волині та інших регіонів України. Деякі із них мають побутовий характер і віддзеркалюють господарські сімейні стосунки на Волині, шкільні справи. Такими є мемуари шляхтича Вацлава Борейка [14], вченого ботаніка Антонія Анджейовського [6]. Більш комплексний характер мають мемуари секретаря Київського воєводи Юзефа Стемпковського Яна Охотського [15], маршалка волинської шляхти Юзефа Джевецького [8] та багатьох інших.

Нажаль, вони і до сьогодні залишаються маловідомими для широкого загалу волинських краєзнавців, хоча можуть бути об'єктом окремого монографічного дослідження. Філологічні та краєзнавчі особливості окремих із них охарактеризовані у монографії В.Єршова [1]. На історичну цінність мемуарів Я.Охотського автор даної статті звернув увагу у публікації, присвяченій згаданому твору [4] та проаналізував науково-пізнавальні можливості цього жанру польської історіографії для вивчення минулого волинського регіону [5].

Однак, до сьогодні «рамієтнику» іще не стали об'єктом комплексного історіографічного аналізу у вітчизняній історичній науці. Метою цієї статті є аналіз висвітлення військових подій російсько-польської війни 1792 року, що проходили на Волині, у мемуарах волинського шляхтича Северина Букара та видного польського військового діяча кінця XVIII ст. Юзефа Понятовського. Їх автори були свідками та учасниками багатьох важливих подій і як люди освічені та не байдужі до долі польської вітчизни залишили нам цікаві розповіді на основі фактів, які ми не завжди зустрінемо у документах та наукових монографіях. Вони подають нам погляд зсередини на ті важливі, часом доленосні, процеси.

Спогадам Северина Букара (1773 – 1853) варто відвести помітне місце у волинській історико-краєзнавчій літературі. У них відображені у першу

чергу військові події, які відбувалися на території Волині та інших суміжних теренах України на зламі XVIII – початку XIX ст.

Автор народився, очевидно, у Янушполі (нині село Іванопіль Бердичівського району Житомирської обл.), який був власністю його батьків Адама Букара та Констанції. Батько Северина викупив цей маєток у князів Любомирських.

У 1783 р юнак був відданий на навчання у кадетський корпус у Варшаві. По завершенню навчання у 1790 р розпочав військову службу підпоручником артилерії коронних військ. Служив у військах розквартированих на Волині (Лабунь, Дубно, Шепетівка, Славута, Полонне, Тульчин та ін.) у частинах, якими командував генерал Тадеуш Костюшко. Під його зверхністю брав участь в бойових діях на території Волині у 1792 році. За хоробрість у битві під Зеленцями був відзначений бойовим орденом Хреста *Virtutti Militari*, а після бою під Дубинкою поданий на звання поручника.

Після завершення бойових дій їздив разом з Т.Костюшко до Варшави з проханням про відставку. Восени 1792 року повернувся до рідного маєтку. Після зайняття краю російськими військами служив адьютантом у канцелярії генерала Любовидзького у Новому Фастові, їздив у складі делегації до С.-Петербургу, повернувся в рідні краї весною 1794 року і хоча був авансований на військове звання капітан, залишив військову службу і займався сільським господарством [11].

Свої спогади Северин Букар почав писати на прохання синів Вінцента і Теофіла у 1845 р і довів розповідь до 1815 року. Ці мемуари почали публікуватися іще за життя автора на сторінках часопису «*Dziennik Warszawski*» (1852 р № 231 – 234). Пізніше їх фрагменти опублікував Ю.-І. Крашевський у додатку до «*Pamiętników Jana Duklana Ochockiego*» [17]. У 1871 р Ю.-І.Крашевський видав їх окремою книгою в серії «*Biblioteka pamiętników i podróży po dawniej Polsce.*» [7]. Російський переклад спогадів С.Букара був видрукований у додатку до спогадів Я.Охотського «*Рассказы о*

польской старине. Записки XVIII века Яна Дуклана Охотского с рукописей, после него оставшихся...» у 1874 р [2].

Одночасно зазначимо, що в історії польської літератури відомий і син Северина Букара – Теофіл (1814 – 1847). Він був вихованцем Кременецького ліцею, працював у Петербурзьких часописах «Баламут» та «Tygodnik Peterburski», публікував нариси про життя волинської шляхти, та власні вірші. Кілька збірок віршів видав анонімно.

Мемуари Юзефа Понятовського є помітно меншими за обсягом, але досить цінними з огляду на ті події, про які у них йдеться. Вони віддзеркалюють думки командувача польськими військами на Україні у війні 1792 р і містять такі відомості, які були недоступні простому офіцеру [16].

У мемуарному творі С.Букара можна виділити кілька сюжетних ліній, які стосуються подій, що відбувалися на українських теренах у зазначений час. Перший блок інформації – це фрагментарна розповідь про дитячі роки, проведені в родинному маєтку Янушпіль. Тут можна віднайти чимало цікавих подробиць про традиції, звичаї побутового життя тогочасної шляхетської родини, про стосунки, які панували у тодішньому суспільстві, як між представниками шляхти, так і з іншими соціальними верстами. Через призму побутової свідомості шляхтича дана характеристика відомих діячів Волинської губернії, зокрема сімейства Гіжицьких, в тому числі й губернатору А.Гіжицькому. Знаходимо й відгуки про відомого своїми мемуарами Яна Дуклана Охоцького, якого пов'язувала із домом Букарів щира приязнь.

Найбільш важливою для вивчення минулого Волині є та частина мемуарного твору С.Букара, у якій йдеться про військові події 90-х років XVIII ст., пов'язані із російсько-польською війною 1792 року. Як уже зазначалося, по закінченні навчання у кадетському коледжі у Варшаві, Северин отримав направлення на військову службу у бригаду під командуванням Т.Костюшко, яка була розквартирована на Волині. Автор дає високу оцінку своєму командирові, називає його «улюбленим начальником»,

«мій улюблений генерал» [7, s. 10, 68]. Т.Костюшко, очевидно, теж відповідав повагою до свого підлеглого. Це засвідчує комплімент, з яким генерал відгукнувся про нього, перевіряючи бойові позиції артилерійського підрозділу під командуванням С.Букара біля Острога [7, s. 78]. Високу оцінку військовим талантам Т.Костюшко та генерала Міхала Вельгорського дав у своєму творі і Ю.Понятовський. Він зазначив що саме здібності цих генералів дали йому впевненість у можливості опору росіянам [16, s.7].

Сам Ю.Понятовський, який до цього перебував на службі у австрійського цісаря, не був впевненим у власних можливостях керувати великим військом. Через це просив короля призначити головнокомандувачем когось із іноземних генералів, а він із задоволенням служитиме під його зверхністю. Однак Станіслав Август не змінив свого рішення [16, s.5].

Не розраховуючи лише на власні сили, поляки намагалися залучити на свою сторону у цьому конфлікті 30-ти тисячний пруський корпус. Однак прусаки не дотримали обіцянок, даних полякам. Не зміг вступити у бойові дії і резервний корпус польської армії, яким мав командувати сам король [16, s.6].

Бригада, де служив С.Букар і якою командував Т.Костюшко, входила до складу військового корпусу князя Ю. Понятовського. Спогади С.Букара та Ю.Понятовського проливають додаткове світло на подробиці перебігу російсько – польського військового конфлікту 1792 р на теренах України. Напередодні початку воєнних дій Ю.Понятовський виїхав до Варшави і фактично командування корпусом перебувало певний час у руках Т.Костюшка. Він налагодив широку розвідувальну діяльність для стеження за пересуваннями російських військ, укріплював позиції польських загонів. С.Букару він доручив підготувати мапу розташування російських угруповань на кордоні з Річчю Посполитою.

У мемуарах відображені тривожні настрої місцевої людності, яка побоювалася за можливі наслідки військових дій у регіоні. Це помітно в епізоді зустрічі та перемовин батька С.Букара із Ю. Понятовським у Любарі

на початку 1792 р. Намагаючись заспокоїти обивателів краю, Ю.Понятовський повідомив співбесіднику, що польським військам заборонено атакувати росіян, а лише захищатися і затруднювати, наскільки можливо, їм просування уперед. Стратегічний план поляків передбачав відступати до визначеного пункту на Волині, де корпус мав з'єднатися із литовським військом генерал-лейтенанта Юдицького і лише після того планувалося розпочати військові операції повною мірою [7, s. 73].

Очевидно, такий намір ведення бойових дій віддзеркалював не лише слабкість польських збройних сил на Волині, але й у тогочасній польській державі загалом. Як видно із мемуарів Ю.Понятовського, цей план був вироблений на нараді у короля напередодні війни, неминучість якої добре відчували урядові кола тодішньої Речі Посполитої. Зважаючи на незначну чисельність армії, польські генерали разом із королем вирішили не займатися частковою і неможливою обороною кордонів із Росією, а зібрати розрізнені сили у визначеному місці, перед цим створивши у Волинському воєводстві опорні пункти для підтримки армії [16, s. 5 – 6].

Сучасний український дослідник П.Усенко у своїй монографії про Т.Костюшка стверджує, що у польському війську панувала низька дисципліна, офіцери за потуранням самого Понятовського частіше проводили час на банкетах, ніж займалися військовими приготуваннями. Т.Костюшко участі в таких банкетах не брав, засуджував таке ставлення Ю.Понятовського до військових справ [3]. Мемуари таких гучних бенкетів не засвідчують, але у них є згадки про неналежне ставлення до своїх обов'язків окремих офіцерів. Очевидно це траплялося через відсутність у них військового досвіду, зокрема це помітно у розповіді про битву під Борушківцями.

Не сподіваючись на власні сили, Ю.Понятовський вирішив відступати на захід, перед тим спаливши запаси фуражу і продовольства. Загін Т.Костюшка був залишений в ар'єргарді для прикриття можливого

наступу росіян. При цьому він із своїми воїнами допоміг загасити небезпечну пожежу, яка загрожувала знищити містечко Полонне та майно його жителів.

У мемуарах відображені перші сутички із загонами російських військ під с.Борушківці (недалеко від Любара на Житомирщині), під Полонним. Одною із причин поразок польських вояків С.Букар називає погано налагоджену розвідку місцевості, відсутність легкої кінноти, яка б детально вивчала місцевість та стежила за пересуванням сил противника. Сутичку під Борушківцями, яка відбулася 15 червня згадує і Ю.Понятовський. Очевидно ця поразка під невеличким волинським селом була дуже болючою для польського генерала. У цій частині спогадів він висловився про причини військових невдач поляків. Серед них, на його думку, найважливішими були: внутрішній безлад у країні, слабкість і дезорганізація війська, яке фактично лише напередодні війни було сформоване. Важливим недоліком Ю.Понятовський вважав і низьку військово-професійну підготовленість офіцерів [16, s. 4, 8].

З-під Полонного польське військо рушило на Заслав, а звідти на Острог. Їх постійно переслідували російські війська. С.Букар зазначає, що, постійно відступаючи, поляки наносили удари по росіянам, які були успішними, за винятком сутички під Борушківцями. Більших масштабів бої між загоном Т.Костюшка та російськими військами відбулися неподалік Шепетівки та Грицева, де полякам вдалося зупинити авангардні частини росіян.

Найбільш відомою сутичкою цієї військової кампанії стала битва під селом Зеленці недалеко від Заслава. Про неї детально оповідає Ю.Понятовський. Він зазначив, що російські автори неправдиво висвітлюють перебіг та наслідки цієї битви. Польський генерал вважає, що його жовніри показали тут найкращі свої військові уміння, організованість і мужність. Незважаючи на чисельну перевагу і військову майстерність російських солдатів, вони змушені були відступити. Поляки хоч і вийшли переможцями, все ж продовжили відступ у глиб Волині. Причиною цього була суттєва

кількісна перевага росіян, які наступали на територію Речі Посполитої трьома колонами, кожна з яких за чисельністю переважала усе польське військо. Тому головною турботою Ю.Понятовського було намагання уникнути повного розгрому своєї армії [16, s. 8 – 9].

У польській військово-історичній науці звертається увага на той факт, що перемога під Зеленцями була першою переможною битвою польського війська від часів короля Яна III Собеського (1674 – 1696). За цю перемогу король Станіслав Август запровадив новий військовий орден «*Virtuti Militari*». Першими його кавалерами стали Ю.Понятовський і Т.Костюшко. Серед нагороджених був і С.Букар. Сам Ю.Понятовський у мемуарах трактує цю подію як випадкову сутичку, а не як справжню битву.

У запеклих боях із росіянами бригада під командуванням Т.Костюшко забезпечила безпечний відхід польських військ через Волинь і їх переправу через річку Західний Буг. Ю.Понятовський у своїх мемуарах пише, що шеститисячний загін Т.Костюшко 13 липня вів нерівну битву із 17-ти тисячним військом росіян, які намагалися переправитися через Буг. Помилкою польського генерала було те, що він не забезпечив належну охорону мостів через ріку, захват яких дав тактичну перевагу російському війську. 18 липня Т.Костюшко мужньо стримував атаки російського полку у битві під Дубенкою (між містом Володимир і Холм). За відвагу, проявлену у цих бойових діях на Волині та Поділлі, Тадей Костюшко окрім бойового ордену «*Virtuti Militari*», отримав підвищення до генерал-лейтенанта. Він став дуже популярним серед патріотичних кіл тогочасної Польщі, що забезпечило йому чільне місце у національно-визвольному повстанні 1794 р.

Головною проблемою із якою постійно стикався Ю.Понятовської під час ведення кампанії 1792 р було недостатнє постачання продовольством, фуражем, боєприпасами, відсутність фінансування. Він згадує, що після битви під Зеленцями, де з найкращого боку показала себе артилерія, залишилося лише по 12 ядер на кожну гармату (16, s.10). Через це він не зміг

належним чином використати бойові можливості цього виду зброї у битвах під Острогом та Дубенкою.

Головною подією, яка остаточно підірвала дух польського війська стала звістка про те, що король приєднався до Тарговицької конфедерації. Як зазначає Ю.Понятовський, це викликало дикий розпач серед офіцерів і він сам не хотів йняти віри цьому [16, s. 14]. Такий поступок короля викликав обурення Ю.Понятовського. У мемуарах він навів витяги із свого листа до Станіслава Августа, у якому він підкреслив що армія зберігає вірність Речі Посполитій, жовніри повні мужності, готові ліпше загинути в боях, аніж покоритися (16, s. 14 – 15).

Рішення короля приєднатися до Тарговицької конфедерації визначило дальшу долю армії Ю.Понятовського. Він особисто, не бажаючи визнавати владу завойовників, подав у відставку, хоч король умовляв його залишитися на службі. Приклад свого командира наслідували й інші – Т.Костюшко, М.Вельгорський та переважна більшість офіцерів корпусу. У своїх мемуарах Ю.Понятовський з гіркотою пише, що так безславно закінчилися бойові дії війська, яке хоч і не потерпіло поразки, але через зраду верхів, через амбіції кількох осіб, підтриманих іноземною силою, змушене було скласти зброю [16, s. 18 – 19].

Мужність окремих польських воїнів не врятувала Річ Посполиту від другого її поділу між Прусією та Росією, який відбувся 23 січня 1793 року. Частина земель Правобережної України, які раніше належали до Речі Посполитої відійшли під владу російського царизму.

На цих подіях закінчуються спогади Ю.Понятовського. Натомість у мемуарах С.Букара описується ситуація, яка склалася на Волині після другого поділу Речі Посполитої. Дехто із шляхти, скориставшись тим, що патріотично налаштовані обивателі змушені були або емігрувати, або були ув'язнені, намагалися привласнити їх маєтки. Як приклад, С.Букар з осудом говорить про одного із своїх родичів (шурина), який добився привілею на володіння трьома селами видного політичного та культурного діяча Гуго

Коллонтая, який пізніше разом із Т.Чацьким став одним із засновників Волинської гімназії, а на той час був ув'язнений австрійськими властями. Родич не довго користувався цими маєтками, революція 1794 року вигнала його із тих сіл. Через вісім років ув'язнення Г.Коллонтай був звільнений із австрійської в'язниці за клопотанням російського царя Олександра I і проживав у своїх родичів на Волині.

У мемуарах відображено і формування російських владних структур на захоплених волинських землях, прийняття присяги на вірність імператриці Катерині II. Мемуари містять цікаві подробиці про визначення губернського центру новоутворюваної губернії. Близько познайомившись із княжною Сангушко, генерал М.Кречетніков, під безпосереднім управлінням якого перебували приєднані землі, подав їй надію, що російський уряд викупить із її власності Заслав, яке мало вигідніше розташування ніж Житомир, для облаштування тут губернського міста. Навіть губернію вже почали називати Ізяславською. Все ж в кінцевому результаті губернським містом став Житомир, а губернія отримала назву Волинської. С.Букар наводить фрагментарні відомості про повстання Т.Костюшко на теренах Волині. Він обмежується лише повідомленням про те, що на чолі повстання у тутешніх провінціях стояв Ігнатій Дзялинський. І хоч помітних військових акцій тут не було, але до Сибіру потрапило чимало місцевих обивателів. Сам І.Дзялинський намагався врятуватися втечею за кордон, але був затриманий і теж засланий у Сибір.

Як видно зі спогадів, після такої бурхливої військової юності, Северин відійшов від активного воєнного та політичного життя і жив простим обивателем у родинному Янушполі. Після 1795 року читаємо виключно побутові нотатки. Однак, оскільки С.Букар займав помітне місце в середовищі тогочасної місцевої інтелігенції, то вони теж заслуговують на увагу краєзнавців. Тут ми знаходимо цікаві характеристики перших губернаторів Волинської губернії (Гревса, Міклашевського, Решетова, Куриса, Волконського (про якого автор зазначив, що був то великий дурень і

без якихось заслуг), Глазенапа, Кумбурлея та інших, прізвища їх мемуарист навіть не зміг пригадати), з якими автору спогадів доводилось спілкуватися як у службових справах так і на розважальних вечоринках. У мемуарах наводяться численні приклади хабарництва у середовищі російського чиновництва, без хабара жодне питання не вирішувалося.

Слід зазначити, що особистості перших губернаторів новоутворених на приєднаних від Речі Посполитої землях, як і діяльність губернських структур на початку XIX ст., іще не знайшли свого висвітлення у вітчизняній історичній науці. А змінювалися губернатори на перших порах дуже часто. Це обумовлює важливість тогочасних мемуарних творів С.Букара, Я.Охотського та інших авторів як оригінального історичного джерела.

Таким чином, мемуарні твори Ю.Понятовського та С.Букара містять важливі подробиці про військово-політичні події на теренах Волині наприкінці XVIII ст., пов'язані із російсько-польською війною 1792 року, другим поділом Речі Посполитої, входженням Волині до складу Російської імперії, формування тут нових владних структур. Поруч із іншими джерелами вони дають змогу краще зрозуміти хід тих складних процесів, відкривають нові перспективи для їх наукового дослідження.

Джерела та література

1. Єршов В. Польська література Волині доби романтизму: генологія мемуаристичності / Володимир Єршов. – Житомир: Полісся. – 624 с.
2. Из записок Северина Букара // Рассказы о польской старине. Записки XVIII века Яна Дуклана Охотского с рукописей, после него оставшихся, переписанные и изданные И.Крашевским. – Т. 2. – Спб., 1874. – С. 164 – 230.
3. Усенко П. Тадей Косцюшко й Україна: наш земляк – найславніший поляк / Павло Усенко. – К.:Нора-Друк, 2004. – С. 11 – 12.
4. Ярмошик І. Події Волинської історії у висвітленні польського мемуариста Яна Дуклана Охотського (кінець XVIII – початок XIX ст.) /

Іван Ярмошик. // Часопис Української Історії. – Випуск 14. – Київ, 2009. – С.119 – 124.

5. Ярмошик І. Польська мемуаристика першої половини ХІХ ст. про Волинь/ Іван Ярмошик. // Історія. Філософія. Релігієзнавство. – 2008. - № 2. – С. 72 – 75.

6. Andrzejowski A. Ramoty starego Detiuka / Antonij Andrzejowski. – Wilno, 1861. – Т.1. – 224 s.; Т.2. – 283 s.; Т.3. – 338 s.; Т.4. – 193 s.

7. Bukar S. Pamiętniki / Seweryn Bukar. // Biblioteka pamiętników i podróży po dawniej Polsce. – Drezno: drukiem i nakładem J.I.Kraszewskiego, 1871. – Т. V. Pamiętniki Seweryna Bukara. – 224 s.

8. [Drzewiecki J.] Pamiętniki Józefa Drzewieckiego (1772 – 1852). Wydane na nowo przez Stefana Pawlickiego. – Kraków, 1891. – [4], 366, 1 s.

9. Jemiołowski M. Pamiętnik, dzieje Polski zawierający (1648 – 1679) / opracowanie Jan Dziegielewski/ Mikołaj Jemiołowski. – Warszawa: DIG, 2000. – 352 s.

10. Kochowski W. Historya panowania Jana Kazimierza / Wespazjan Kochowski. – Т.2. – Poznań: Nakładem N.Kamieńskiego i Spółki, 1859. – 314 s.

11. Mann Z. Bukar Seweryn / Zygmunt Mann. // Polski Słownik Biograficzny. – Т. III. – Kraków: nakładem Polskiej Akademji Umiejętności , 1937. – S.112.

12. Ossoliński J. Pamiętnik (1595 – 1621) / Jerzy Ossoliński. – Wrocław: Ossolineum, Deagostini, 2004. – XL, 214 s.

13. Pamiętniki Historyczne do wyjaśnienia spraw publicznych w Polsce XVII wieku posługujące, w dziennikach domowych Obuchowiczow i Cedrowskiego pozostałe. Wydał z rękopismu, wstępem i przypisami objasnił Michał Baliński. – Wilno, 1859. – S. 1 – 52.

14. Pamiętnik Pana Wacława Borejka. // Pamiętniki domowe zebrane i wydane przez Michała Grabowskiego. – Warszawa, 1845. – 249 s.

15. Pamiętniki Jana Duklana Ochockiego z pozostałych po nim rękopismów przepisane i wydane przez J.I.Kraszewskiego. – T. I – IV. – Wilno, 1857.
16. [Poniatowski J.] Moje wspomnienia z kampanji 1792 przez księcia Józefa Poniatowskiego (tłumaczone z francuzkiego). // Biblioteka pamiętników i podróży po dawniej Polsce. – Drezno: drukiem i nakładem J.I.Kraszewskiego, 1871. – T. VI. Pamiętniki wojenne 1792 – 1812. – S. 3 – 19.
17. Wyjątki z pamiętników Seweryna Bukara // Pamiętniki Jana Duklana Ochockiego, z pozostałych po nim rękopismów przepisane i wydane przez J.I.Kraszewskiego. – Wilno: nakładem i drukiem J.Zawadzkiego, 1857. – T. IV. – S. 7 – 220.
18. Żółkiewski S. Początek i progres wojny moskiewskiej / Stanisław Żółkiewski. – Wrocław: Ossolineum, Deagostini, 2003. – LVI, 197 s.

*Иван Ярмошик
(Житомир)*

МЕМУАРЫ СЕВЕРИНА БУКАРА (1773 – 1853) И ЮЗЕФА ПОНЯТОВСКОГО (1763 – 1813) О ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ СОБЫТИЯХ НА ВОЛЫНИ В КОНЦЕ XVIII СТ.

В статье анализируется отражение в мемуарных произведениях Ю.Понятовского и С.Букара военно-политических событий на территории Волыни в ходе российско-польской войны 1792 года, формирование новых губернских органов в регионе.

Ключевые слова: Волынь, российско-польская война 1792 г, Ю.Понятовский, С.Букар, Т.Костюшко.

*Ivan Iarmoshyk
(Żytomierz)*

THE MEMOIRS OF JUZEF PONYATOVSKY (1763 – 1813TH) AND SEVERYN BUKAR (1773 – 1853TH) ABOUT MILITARY EVENTS IN VOLYN AT THE END OF XVIII CENTURY.

In this article was analyzed the description in memoirs of J.Ponyatovski and S.Bukar military and political events on the territory of Volyn during russian-polish war 1792 and the forming of new provincial structures after second division of Rech Pospolyta was analyzed too.

Key words: Volyn, russian-polish war 1792, J.Ponyatovski, S.Bukar, T.Kostjushko.

Довідка про автора

Ярмошик І. – кандидат історичних наук, доцент, докторант кафедри історії України Київського національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова

Iarmoshyk I. – the candidate of historical sciences, associate professor, doctorante National Pedagogical Dragomanov University.